

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ Н. Л. КОЛОМІНСЬКОГО У ДОСЛІДЖЕННІ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Наукові праці МАУП, 2007, вип. 2(16), с. 171–173

Досліджується особистісно-професійний розвиток майбутніх психологів у світі-лі реалізації в ньому ідей Н. Л. Коломінського. Розглядаються напрями дослідження, методологічним принципом яких є особистісно-діяльнісний підхід.

Основні напрями наукової роботи Н. Л. Коломінського полягали у дослідженні соціально-психологічних проблем удосконалення управління закладами освіти, а також професійної підготовки психологів і менеджерів.

У результаті багаторічного дослідження проблеми менеджменту в освіті Н. Л. Коломінським визначено, теоретично й емпірично обґрунтовано психологічні компоненти управління в системі освіти, розроблено психограму менеджера освіти, впроваджено особистісно-діяльнісний підхід до управління закладами освіти всіх рівнів, сформульовано цільові та змістовні функції ієрархії системи освіти. Обґрунтовано соціально-психологічні резерви оптимізації професійної підготовки менеджерів освіти, розроблено оригінальну структуру особистості.

Н. Л. Коломінський створив свою психологічну школу, в якій аспіранти, докторанти та однодумці намагаються бути гідними свого вчителя і продовжують його учіння в дослідженні різних соціально-психологічних, психологічних напрямів. Нами впроваджується ідея особистісно-діяльнісного підходу у дослідження особистісно-професійного розвитку майбутніх психологів.

Процес розвитку особистості з позиції особистісно-діяльнісного підходу започаткований у психології Л. С. Виготським, Ельконіним, але більш широкого обґрунтування цей напрям набув у працях Н. Л. Коломінського. Як методологічний принцип у дослідженні особистісно-професійного розвитку майбутнього психолога особистіс-

но-діяльнісний підхід реалізується нами у таких положеннях:

- 1) системотвірним чинником, головною фігурою навчально-виховного процесу у вищому закладі освіти є особистість студента — майбутнього психолога;
- 2) майбутню професійну діяльність студента-психолога слід розглядати як особистісно орієнтовану;
- 3) особистісно-діяльнісне співвідношення професії психолога є основою побудови соціально-психологічної моделі особистості майбутнього психолога;
- 4) цілетвірними чинниками, що впливають на соціально-психологічне становлення майбутнього психолога, є особистість педагога, студентська група;
- 5) особистість студента актуалізується у навчально-виховному процесі і водночас формується в ній як особистість психолога-професіонала;
- 6) вплив міжособистісної взаємодії студента і викладача являє собою основу для формування професійної ідентичності особистості майбутнього психолога через спільну діяльність;
- 7) особливості взаємостосунків у студентській групі слід розглядати як основу становлення особистості майбутнього психолога;
- 8) взаємозв'язок психологічних характеристик особистості та вимог майбутньої професійної діяльності психолога є основою

для аналізу змісту, форм і методів психологічного супроводу особистісного становлення майбутнього психолога, розвитку та саморозвитку його особистості, формування та вдосконалення його практично-професійної діяльності.

На підставі аналізу літератури теоретично обґрунтовано та описано соціально-психологічну модель становлення особистості майбутнього психолога. Вона розглядається як опис комплексу характерних особливостей, що має свою ієрархічну внутрішню структуру. Основний фокус цієї моделі орієнтований на виокремлення соціально-психологічних якостей через осмислення всіх рис у контексті особистісно-діяльнісного підходу.

Важливим напрямом у дослідженні цієї проблеми стало виявлення впливу міжособистісної взаємодії студента і викладача на формування професійної ідентичності особистості майбутнього психолога. Саме тому при дослідженні цього питання провідну роль відіграло емпіричне дослідження особливостей наслідування як механізм професійної ідентифікації особистості студента. Наслідування розглядається нами з двох позицій:

- 1) як наслідування конкретному викладачу;
- 2) як наслідування нормам, виробленим викладачами даного вищого навчального закладу.

Крім того, наслідування досліджується у таких формах, як копіювання елементів діяльності та поведінки, притаманних викладачам; конгруенція — копіювання узгоджених дій викладачів.

Нами були отримані деякі емпіричні характеристики професійних установок (цільових, смислових, операційних), які є структурними компонентами соціально-психологічної моделі становлення особистості майбутнього психолога.

Наступним напрямом нашої роботи стало виявлення впливу особливостей взаємостосунків у студентській групі на особистісно-професійний розвиток майбутнього психолога. Особливу увагу ми приділяли референтності, а також ступеням і показникам її прояву.

Безумовний вплив на становлення особистості майбутнього психолога справляє ціннісно-орієнтаційна єдність студентської групи, яка проявляється у тому, що стосунки між членами групи мають характер, опосередкований спільною діяльністю, показником якого є однакові для членів групи орієнтації на соціальні цінності

спільної діяльності. Саме тому велика увага приділяється дослідженню соціометричного статусу особистості, оскільки, на наше переконання, він безпосередньо впливає на формування професійних установок майбутнього психолога.

На особистісно-професійний розвиток майбутніх психологів величезний вплив справляє психологічний супровід. У нашому дослідженні ми розкриваємо його поетапну структуру: мікро- і макромодулі, різноманітні форми та інтерактивні методи, які побудовані нами на ідеї особистісно-діяльнісного підходу. За допомогою цих методів ми впроваджуємо ситуації моделювання міжособистісної взаємодії, характерної для професійної психологічної діяльності: тренінги, ділові та рольові ігри, дискусії, “круглі столи”. Особливу увагу приділяємо моделюванню, конструюванню не тільки ситуації, яка є, а яка має бути за теорією сучасної практичної психології. Ці позитивні зразки, фрагменти діяльності психолога є, на нашу думку, поштовхом для творчого зростання.

Останній напрям нашої роботи полягає у впровадженні особистісно-діяльнісного підходу для вивчення ефективності процесу професійної підготовки у випускників-психологів. Для цього нам необхідно проаналізувати труднощі, недоліки, проблеми в практичній діяльності випускників, вивчити та врахувати індивідуальні запити, потреби, здібності молодих психологів у післявузівській професійній діяльності. Саме такий шлях психологічного супроводу особистісного становлення молодого психолога може сприяти досягненню у майбутньому акмеологічного рівня.

Література

1. Коломінський Н. Л. Психологія педагогічного менеджменту: Навч. посіб. — К.: МАУП, 1996. — 176 с.
2. Коломінський Н. Л. Особистісно-діяльнісний підхід у здійсненні блочно-модульного навчання професії: Матеріали Другої Міжнар. наук.-практ. конф. (3–4 листоп. 1998 р.). — Донецьк: ІПОІП, 1998. — С. 71–72.
3. Коломінський Н. Л. Проблеми оптимізації соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі // Освіта і управління. — 1999. — Т. 3, № 2. — С. 75–86.
4. Коломінський Н. Л. Соціально-психологічні проблеми підвищення ефективності професійної підготовки практичних психологів // Актуальные проблемы профессиональной подготовки практических психологов: Сб. науч. тр. Прилож. к журн. “Персонал”, вып. 10. — К.: МАУП, 2000. — С. 15–17.

Представлена структура исследования особенностей личностно-профессионального развития будущего психолога: влияние межличностного взаимодействия студента и преподавателя на формирование профессиональной идентичности; влияние особенностей взаимоотношений в студенческой группе на становление личности будущего психолога; психологическое сопровождение личностно-профессионального развития будущего психолога в процессе учебно-воспитательного процесса в контексте личностно-деятельного подхода.

Article presents the structure of research of the personality-professional peculiarities progress of a future psychologist: influence of interpersonal interaction of a student and a teacher on developing professional identity; influence of interrelations peculiarities in the student's group on formation of the future psychologist personality; psychological maintenance of personality-professional growth of the future psychologist during the training process in context of personality-activity approach.

Надійшла 22 травня 2007 р.